

РОЗДІЛ XIII. ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

УДК 37.013.42:316.6-057.875

Олександр Поліщук

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

ORCID ID 0000-0002-9838-7105

DOI 10.24139/2312-5993/2025.01/470-480

ГРОМАДЯНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ УСПІШНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Дослідження присвячене аналізу феномена «громадянська компетентність» у контексті впливу на громадянську соціалізацію студентів. Визначено такі ключові поняття як громадянська компетентність, громадянськість, соціалізація, громадянська соціалізація, громадянська відповідальність, громадянська активність, громадянська поведінка.

У статті розглянуто проблему громадянської соціалізації студентської молоді як одного з ключових напрямів сучасної освіти, зорієнтованої на формування активної, відповідальної, демократично мислячої особистості. Акцентовано увагу на тому, що в умовах трансформаційних процесів у суспільстві особлива значущість відводиться громадянській соціалізації як процесу набуття індивідом досвіду громадянської участі, засвоєння норм і цінностей демократичного суспільства, а також формування здатності діяти на засадах відповідальності, правосвідомості та патріотизму. Обґрунтовано, що громадянська компетентність виступає ефективним інструментом громадянської соціалізації, оскільки забезпечує не лише когнітивне розуміння правових, політичних та соціальних засад суспільного укладу, а й готовність до практичної участі в громадських процесах.

Особливу увагу приділено функціоналу закладів освіти як середовища, у якому студент здобуває не лише професійні знання, а й громадянський досвід – через участь у соціальних ініціативах, волонтерських проектах, студентському самоврядуванні. Зроблено висновок, що системне формування громадянської компетентності сприяє глибшій інтеграції молоді у суспільне життя, розвитку їхньої самосвідомості та громадянської зрілості, а, отже, є засадничим механізмом ефективної громадянської соціалізації.

Ключові слова: громадянська компетентність, громадянськість, студентська молодь, соціалізація особистості, громадянська соціалізація, громадянська активність, громадянська відповідальність, громадянська поведінка.

Постановка проблеми. Нинішні, часто суперечливі, соціокультурні та політичні трансформації, які відбуваються в українському суспільстві, актуалізують проблему формування модерного типу громадянина – здатного до активної соціальної взаємодії та прояву громадянської позиції, відповідального, зі сформованими ключовими компетентностями. На тлі інституційної нестабільності, яка породжує інертність та неефективність громадянської поведінки, плюралізму

ідеологій та цінностей, перехрещення традицій та новацій зростає роль громадянської освіти, яка покликана не лише передавати елементарні правові знання на кшталт прав і обов'язків громадян, а й формувати громадянську компетентність як інтегративну якість особистості. Саме громадянська компетентність, функціонально поєднуючи громадянські знання, цінності, уміння, установки, перетворюється на дієвий інструмент формування громадянської позиції та відповідального ставлення до продуктів соціальної взаємодії. Важливо формувати громадянську компетентність у студентів як ультраактивної соціальної групи, яка, враховуючи вікові, й, відповідно, психологічні особливості, перебуває у динамічних процесах соціалізації, самоідентифікації та ціннісного самовизначення.

Проте, у вітчизняній педагогічній теорії та практиці кореляцію громадянської компетентності та громадянської соціалізації студентства висвітлено фрагментарно. Видаються незрозумілими механізми за допомогою яких громадянська компетентність виступає ефективним засобом громадянської соціалізації молоді. Нерозкритим залишається й взаємозв'язок між рівнем громадянської компетентності та успішністю громадянської соціалізації студента в умовах демократичного суспільства. Відтак, виникає необхідність пошуку інноваційних підходів до висвітлення громадянської компетентності як дієвого інструменту громадянської соціалізації студентської молоді.

Аналіз актуальних досліджень. Питання розвитку громадянської компетентності студентів є актуальним, оскільки сучасні суспільні запити максимально зорієнтовані на особистість зі сформованими громадянськими цінностями. Суттєвими для визначення ролі громадянської компетентності майбутніх фахівців у поглибленні процесу їх громадянської соціалізації є аспекти кореляції ключових понять: громадянська компетентність, громадянська активність, громадянська відповідальність, громадянська поведінка, соціалізація, громадянська соціалізація. Проблемі громадянської компетентності студентів як інструменту громадянської соціалізації не приділяється належної уваги.

Важливий внесок у розробку сутнісно-змістової характеристики зазначених вище понять зробили І. Акіншева, О. Лукашевич, О. Овчарук, С. Позняк, О. Пометун, Т. Ремех, Л. Романовська, В. Шахрай, Т. Шевчук та ін. Аналіз наукової та науково-педагогічної літератури дозволив визначити концептуальні засади громадянської компетентності як

чинника громадянської соціалізації та необхідність її цілеспрямованого формування в умовах освітньо-виховного процесу закладу освіти.

Мета статті: проаналізувати роль феномена «громадянська компетентність» у контексті результативності громадянської соціалізації студентської молоді.

Методи дослідження. Задля досягнення окресленої вище мети нами використано комплекс методів дослідження, що забезпечили всебічний теоретичний аналіз проблеми. Зокрема, традиційні теоретичні методи (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, моделювання) уможливили вивчення науково-педагогічної літератури з теми дослідження та упорядкування наукових підходів до визначення сутності громадянської компетентності студентів як важливої складової процесу їх соціалізації, сприяли формулюванню авторського бачення функціоналу громадянської компетентності у процесі громадянської соціалізації студентства. Метод моделювання дозволив побудувати теоретичну модель впливу громадянської компетентності на процес громадянської соціалізації студентів. Зазначені методи презентують наукову логіку дослідження й обумовлюють теоретичне обґрунтування проблеми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна освітня система України функціонує як важливий соціальний інститут, що забезпечує не лише передачу знань та систематизацію інформаційних потоків, а й формування ціннісних орієнтирів особистості. Складність такого функціонування пов'язана із необхідністю оперативного реагування на виклики і загрози, спричинені російською військовою агресією, урахування впливів зовнішніх і внутрішніх факторів, спродукованих освітньою політикою, різного роду тенденцій, трендів тощо. Як результат, розвиток освітньої галузі – це процес суцільних адаптаційних змін, що зумовлені трансформаціями суспільства, запитами ринку праці, глобалізаційними викликами та необхідністю формування нових компетентностей у здобувачів освіти.

В епіцентрі цих змін опиняється особистість студента як майбутнього фахівця, свідомого, відповідального громадянина, який прагне до активної участі у житті соціуму. З огляду на це, констатуємо, що все більшої актуальності набуває формування у студентів громадянської компетентності як інтегративного утворення, що уміщує знання, уміння, цінності, переконання, моделі та стилі громадянської поведінки.

У контексті компетентнісного підходу в освіті, який передбачає переорієнтацію з процесу освіти на діяльнісний результат освіти, громадянська компетентність визначена ключовою (Компетентнісний підхід у сучасній освіті, 2004). Така ж позиція зафіксована і в Законі України «Про освіту», який пов'язує громадянські та соціальні компетентності з «ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей» (Закон України «Про освіту», 2017).

Громадянську компетентність майбутнього фахівця розуміємо як невід'ємний складник його професійної ідентичності, який проявляється через соціальну ініціативу, відстоювання демократичних цінностей, дотримання етико-правових норм, прояв патріотизму та національної свідомості, зберігання толерантної позиції, здатність критично оцінювати інформацію, власні дії, локальну та геополітичну ситуацію.

Саме тому у процесі професійного становлення студентської молоді громадянська компетентність набуває інструментального характеру, слугуючи основою так званого «етичного професіоналізму». Останній визначається не лише рівнем знань і практичних навичок, а й готовністю діяти відповідально в інтересах соціальної групи, громади, регіону, країни загалом й цим самим впливаючи на суспільні процеси.

Громадянська компетентність виступає функціональним проявом громадянськості здобувачів освіти: ціннісної основи, яка формує світогляд, моральні орієнтири, патріотизм, соціальну солідарність; особистісної якості, що відображає внутрішню готовність до дотримання демократичних принципів у повсякденній поведінці. Зважаючи на те, що досліджуване поняття корелюється з терміном «громадянськість», видається слушною думка О. Пометун, яка вважає, що «громадянська компетентність є інтегративною характеристикою особистості, яка включає й певний рівень психологічної готовності до здійснення суспільного життя – громадянськості» (Пометун, 2005). Зустрічаємо у науковому обізі трактування громадянськості як багатоаспектного поняття, яке представлене як «моральний імператив демократичних цінностей (філософський аспект), соціальний регулятор стосунків між громадянами, державою й громадянським суспільством (культурологічний аспект), здатність і готовність діяти на благо суспільства і держави (політологічний аспект), інтегральна соціально-психологічна якість (соціально-психологічний аспект)» (Лукашевич, 2014).

Доречним видається бачення В. Шахрай, що «громадянська компетентність характеризується балансом активного включення в суспільно-громадські процеси в період посилення їх значущості у житті як окремих громадян, так і в житті всього суспільства (громади) та певною часткою пасивності при відносній неактуальності таких процесів. Це такий рівень громадянської культури, який відзначається спрямуванням до згоди, консенсусу, толерантності, прагненням не лише давати оцінку суспільним явищам, але і здійснювати посильні дії щодо їх удосконалення, сприйняттям соціального світу більшою мірою раціональними, ніж афективно, почуттєвими способами (хоча позитивна емоційно-почуттєва складова є важливою в громадянській компетентності особистості)» (Шахрай, 2008). Зазначена позиція дозволяє констатувати, що громадянська компетентність може слугувати мірилом сформованості чи прояву громадянської культури особистості через готовність (при чому враховується активність прояву цієї готовності) індивіда брати участь у суспільних процесах.

У порівнянні з іншими компетентностями громадянська компетентність формується з опорою на громадянські цінності у системі ціннісних орієнтацій. При цьому, цей процес відбувається у «спільній діяльності тих, хто вчить і вчиться», а сама громадянська компетентність «може реалізуватися тільки в діяльності» (Шевчук, 2018). Погоджуємося з позицією А. Токаревої та І. Чижикової, що в аспекті громадянської компетентності як соціального явища її «можна і навчати, і вивчати, а з точки зору якості особистості та моральної цінності – її потрібно культивувати» (Токарева, 2021).

Отже, формування громадянської компетентності прогнозує засвоєння здобувачем освіти не відокремлених елементів у формі знань, умінь, навичок, емоційно-ціннісних ставлень, а оволодіння багаторівневим процесом, у якому кожному етапу відповідає певна сукупність «освітньо-виховних модулів», що характеризуються особистісно-діяльнісним спрямуванням. До прикладу, описуючи навчальний модуль, зазначимо, що він покликаний реалізувати когнітивний розвиток особистості (поінформованість, інтелектуальність, лайфлонг-навчання), соціокультурний модуль – відповідає за побудову комунікативних зв'язків в умовах полікультурного демократичного суспільства, аксіологічний модуль – уміщує алгоритми набуття загальнолюдських духовних цінностей тощо.

Громадянська компетентність студента розвивається у різних соціальних умовах, що залежать від вибудованих комунікаційних зв'язків. Тому, на динаміку цього процесу здійснюють цілеспрямований чи стихійний вплив регульовані та нерегульовані чинники. Як зазначає С. Позняк, «такі впливи здійснюються прямо (через можливості й обмеження, якими регламентується діяльність молодшої людини) та опосередковано (через поняття, уявлення, компетентності, які молода людина може розвивати й застосовувати у процесі взаємодії у громадах різного рівня, а також через її мотивацію та ціннісні орієнтації, думку про те, що є добрим чи поганим, і про те, яка модель громадянської поведінки є ефективною та схвалюється громадою)» (Позняк, 2021).

Очевидно, що формування громадянської компетентності не є миттєвим, короткотривалим процесом, адже тісно пов'язане з поетапним входженням індивіда у різного роду соціальні групи, прийняття і засвоєння норм, правил та цінностей цих груп. Відтак, виявляємо пряму кореляцію між громадянською компетентністю студентів та процесом їх соціалізації. Останню розуміємо як процес адаптації молоді до нових соціальних ролей, у ході якого засвоюються соціальні норми, цінності, моделі поведінки, а також набуваються комунікативні і громадянські компетенції, що необхідні для успішної інтеграції у доросле життя, професійну сферу та суспільство загалом.

Зокрема, Л. Романовська виділяє такі етапи соціалізації студентства: загальна соціалізація, що пов'язана з формуванням та освоєнням основних соціальних і психологічних цінностей (праця, мораль, естетика, політика, право, екологія, сімейні цінності) та професійна соціалізація, що направлена на оволодіння конкретною професією та спеціальних «рольових знань» для конкретного виду роботи (Романовська, 2013).

Крім того, процес соціалізації передбачає інтеграцію особистості у соціум з подальшою активацією самореалізації та саморозвитку. В умовах розбудови комунікативних зв'язків за схемою індивід – індивід та індивід – соціальна група відбувається поступове накопичення, засвоєння та інтерпретація соціального досвіду, що лежить в основі формування особистості як соціального суб'єкта. Інституційним каналом засвоєння соціального досвіду та набуття соціальних ролей є освіта.

У контексті заявленої теми дослідження будемо оперувати поняттям «громадянська соціалізація», яке, виступаючи одним із

напрямів загальної соціалізації, традиційно трактується як складний, багаторівневий процес інтеграції особистості в громадянське середовище, що функціонує як система демократичних цінностей, норм і практик та забезпечує формування активної, відповідальної, правосвідомої громадянської позиції. У межах цього процесу індивід не лише засвоює правові знання, норми співжиття та політичну культуру, а й набуває досвіду участі в суспільному житті, взаємодії з інституціями громадянського суспільства та практик реалізації своїх прав і обов'язків. Як бачимо, громадянська соціалізація є поняттям багаторівневим та може включати когнітивний рівень (знання про державу, права людини, суспільні інститути), ціннісно-мотиваційний (усвідомлення значення демократії, поваги до прав інших, готовність до участі у громадському житті), поведінковий (участь у виборах, волонтерстві, громадських ініціативах).

Звертаємо увагу, що в науковій літературі поряд з поняттям «громадянська соціалізація» використовується поняття «політична соціалізація». Безумовно, обидва терміни не ототожнюються, але і не чітко розмежовані. Притримуємося думки І. Акіншевої, яка досліджуючи змістовий аспект громадянської соціалізації, визначила його три елементи: «1) професійна соціалізація, що дозволяє молодій людині придбати знання, освоїти трудові навички та досвід в одній або ряді професій; 2) правова соціалізація, спрямована на усунення серед молоді правового нігілізму, з'ясування кожним молодим громадянином своїх прав і обов'язків; 3) політична соціалізація, що сприяє підвищенню активності кожного індивіда в захисті своїх прав і свобод, в управлінні державними і громадськими справами» (Акіншева, 2013). Як бачимо, «політична соціалізація» є змістовим наповнювачем «громадянської соціалізації». Остання, відповідно, є поняттям більш широким.

Зважаючи на вікові особливості студентства, процес громадянської соціалізації активізується через динамічне й, часто, хаотичне розширення соціальних зв'язків, самостійність у прийнятті рішень, участь у різного роду соціальних практиках та проектах. Тому, заклад освіти постає як соціокультурний простір, що «створює» активного і відповідального громадянина. Констатуємо, що громадянська активність та громадянська відповідальність корелюють з громадянською компетентністю, формуючи цілісну модель демократичної поведінки особистості. Громадянська компетентність створює підґрунтя для

формування громадянської активності, тоді як громадянська відповідальність забезпечує її усвідомлений, етичний характер.

Задля смислового розвантаження взаємозв'язку між поняттями громадянська активність, громадянська відповідальність та громадянська поведінка необхідно більш детально їх схарактеризувати. Найбільш відповідне визначення громадянської активності знаходимо у І. Букреєвої, де зазначене поняття представлено «як систему ціннісних орієнтацій людини, що відображає її свідомі дії, спрямовані на втілення в життя всієї сукупності загальнолюдських, соціальних, політичних і громадянських цінностей, при розумному співвідношенні особистих та суспільних» (Букреєва, 2013). Отже, громадянська активність сповнена особистісно-діяльнісним сенсом та проявляється у практиках громадянської діяльності з акцентом на обов'язкову зацікавленість.

Громадянську відповідальність особистості трактують як свідоме ставлення особистості як члена суспільства до його вимог, уміння відповідати за власне життя, дії, вчинки. Зазначена категорія формується у процесі соціалізації та під впливом низки чинників: «політико-правова система держави, загальний рівень морально-правової культури суспільства, особливостей родинних та міжособистісних стосунків тощо» (Паніна, 2021). Громадянська відповідальність студентів формується засобами освітнього середовища, зокрема кейсами громадянської освіти, а також завдяки участі у молодіжних ініціативах та проєктах.

Погоджуємося з Т. Ремех, яка зазначає, що громадянська активність та громадянська відповідальність формуються на базі громадянської компетентності та є її складовими (Ремех, 2018).

Громадянську поведінку студентів ототожнюємо з громадянською діяльністю й розуміємо як прояв їхньої громадянської компетентності та демонстрацію рівня сформованості громадянської свідомості. Громадянська діяльність сприяє становленню відповідального громадянина та активного учасника демократичного суспільства.

Відтак, отримуємо взаємозв'язок у вигляді логічного ланцюга: громадянська компетентність формує громадянську відповідальність, мотивує до громадянської активності, реалізується через громадянську поведінку (діяльність). Базисом слугує громадянська компетентність, громадянська відповідальність – мотиваційно-ціннісний компонент,

громадянська активність – операційно-діяльнісний компонент, громадянська поведінка – інтегральний практичний прояв.

Громадянська компетентність виступає не лише результатом, але й дієвим інструментом громадянської соціалізації, забезпечуючи здатність особистості орієнтуватися в соціально-політичному середовищі, приймати відповідальні рішення, реалізовувати громадянські права та виконувати обов'язки. У процесі набуття громадянської компетентності молода людина засвоює ключові цінності демократичного суспільства, формує громадянську ідентичність й набуває соціальних практик, що, у свою чергу, сприяє поглибленню процесу громадянської соціалізації.

Окрему увагу слід приділити освітньо-виховним технологіям, здатним ефективно формувати громадянську компетентність. Найдієвішими з них, на наш погляд, є: соціальні проєкти (залучення студентства до значущих для громади ініціатив з метою пошуку результативних рішень, участь у творчих та благодійних проєктах); публічні обговорення (публічне відстоювання власних позицій, проведення тематичних дебатів, обговорення суспільно-політичних подій, протистояння соціальній апатії й деструктивним ідеологіям); волонтерська діяльність; участь у самоврядуванні (робота в органах студентського самоврядування, представництво в молодіжних радах та молодіжних організаціях); інтерактивні онлайн-платформи (участь в електронному врядуванні, активність у соціальних мережах та інтернет-просторі) тощо.

Таким чином, розвиток громадянської компетентності студентів повинен здійснюватися не лише у межах навчального процесу, а й через залучення до різноманітних форм неформальної освіти та громадської активності. Це дозволяє забезпечити цілісність процесу соціалізації, формування громадянської самосвідомості та відчуття приналежності до спільноти.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок.

Громадянська компетентність є ключовою передумовою становлення особистості студента як відповідального члена суспільства. Вона виступає не лише як результат освітньо-виховного процесу, а як інструмент громадянської соціалізації, що сприяє становленню демократичної свідомості та соціальної відповідальності. У процесі громадянської соціалізації студентів необхідно враховувати їх вікові та соціокультурні особливості. Україй важливо створити освітньо-виховне

середовище, що сприятиме формуванню та моделюванню громадянської позиції та громадянської поведінки здобувачів освіти. Ефективність моделі формування громадянської компетентності проявлятиметься за умови системного підходу, коли зміст освіти матиме стійкий зв'язок з виховним процесом та практиками взаємодії студентської молоді з інститутами громадянського суспільства.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо в поглибленому вивченні механізмів формування громадянської компетентності у різних типах освітніх закладів, зокрема в контексті формальної, неформальної та інформальної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Акіншева, І. (2013). Громадянська соціалізація як вектор політичної соціалізації. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*, 23 (282), 78-84. (Akinsheva, I. (2013). Civic socialization as a vector of political socialization. *Visnyk of Taras Shevchenko Luhansk National University*, 23 (282), 78-84).
- Букреева, І. (2013). Громадянська активність української студентської молоді: особливості виявлення та тенденції розвитку. *Соціологічні студії*, 2, 77-82. (Bukrieieva, I. (2013). Civic activity of Ukrainian student youth: Features of manifestation and development trends. *Sociological Studies*, 2, 77-82).
- Закон України «Про освіту», 2017 р. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>. (Law of Ukraine «On Education», 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>).
- Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи (бібліотека з освітньої політики). (2004). Київ: К.І.С. (Competency-based approach in modern education: global experience and ukrainian perspectives (educational policy library). (2004). Kyiv: K.I.S.).
- Лукашевич, О. (2014). Громадянськість дорослої особистості в контексті її громадянського розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*, 2, 220-225. (Lukashevych, O. (2014). Citizenship of an adult individual in the context of their civic development. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Psychological Sciences*, 2, 220-225).
- Паніна, Л., Авдими́рець, Л. (2021). Формування громадянської відповідальності як складової громадянської компетентності здобувачів освіти закладу загальної середньої освіти. *Нова педагогічна думка*, 3 (107), 122-126. (Panina, L., & Avdymyrets, L. (2021). Formation of civic responsibility as a component of civic competence among general secondary education students. *New Pedagogical Thought*, 3 (107), 122-126).
- Позняк, С. (2021). Мотиватори розвитку громадянської компетентності студентської молоді в освітньому середовищі. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Психологія*, 3 (52), 116-121. (Pozniak, S. (2021). Motivators of the development of civic competence of student youth in the educational environment. *Scientific Works of the Interregional Academy of Personnel Management. Psychology*, 3 (52), 116-121).
- Пометун, О. (2005). Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки. *Вісник програм шкільних обмінів*, 23, 18-21.

- (Pometun, O. (2005). Formation of civic competence: A perspective from modern pedagogical science. *Bulletin of School Exchange Programs*, 23, 18-21).
- Ремех, Т. (2018). Сутність і структура громадянської компетентності учня нової української школи. *Український педагогічний журнал*, 2, 34-41. (Remekh, T. (2018). The essence and structure of civic competence of a student in the New Ukrainian School. *Ukrainian Pedagogical Journal*, 2, 34-41).
- Романовська, Л. (2013). Волонтерство як засіб професійної соціалізації майбутніх соціальних працівників. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*, 1, 77-82. (Romanovska, L. (2013). Volunteering as a means of professional socialization of future social workers. *Scientific Notes. Series: Pedagogy*, 1, 77-82).
- Токарева, А. Чижикова, І. (2021). Сучасні підходи до формування громадянської компетентності студентів: міжнародний та національний контексти. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*, 1, 88-95. (Tokarieva, A., & Chyzhykova, I. (2021). Modern approaches to the formation of students' civic competence: International and national contexts. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series: Pedagogy and Psychology*, 1, 88-95).
- Шахрай, В. (2008). Громадянська компетентність особистості як проблема сучасного суспільства. *Український соціум*, 2 (25), 123-134. (Shakhray, V. (2008). Civic competence of the individual as a problem of modern society. *Ukrainian Society*, 2 (25), 123-134).
- Шевчук, Т. (2018). Громадянська компетентність як елемент формування особистості майбутніх фахівців. *Молодий вчений*, 4 (56), 85-88. (Shevchuk, T. (2018). Civic competence as an element of personality formation in future specialists. *Young Scientist*, 4 (56), 85-88).

SUMMARY

Polishchuk Oleksandr. Civic competence as an effective tool for the successful civic socialization of students.

This study focuses on the analysis of the phenomenon of «civic competence» in the context of its influence on the civic socialization of students. The research defines key concepts such as civic competence, citizenship, socialization, civic socialization, civic responsibility, civic engagement, and civic behavior. The article addresses the issue of civic socialization of student youth as one of the key directions of modern education, aimed at shaping an active, responsible, and democratically minded individual. It emphasizes that, in the context of transformational processes in society, particular importance is given to civic socialization as a process through which an individual acquires experience in civic participation, internalizes the norms and values of a democratic society, and develops the ability to act based on responsibility, legal awareness, and patriotism. It is argued that civic competence serves as an effective tool for civic socialization, as it provides not only a cognitive understanding of the legal, political, and social foundations of the social system but also readiness for practical participation in civic processes. Special attention is given to the role of educational institutions as environments where students acquire not only professional knowledge but also civic experience –through participation in social initiatives, volunteer projects, and student self-government. The conclusion is drawn that the systematic development of civic competence promotes deeper integration of youth into social life, the development of their self-awareness and civic maturity, and therefore serves as a fundamental mechanism for effective civic socialization.

Key words: civic competence, citizenship, student youth, personality socialization, civic socialization, civic engagement, civic responsibility, civic behavior.